

ինչպէս վարք Անդամնդրի մէջ, նոյնպէս ալ Պղնձէ Բազաքի Պատմութեան մէջ, ընդհուրգած է բազմաթիւ «կաֆա»ներ, սակայն չեմ կարծեր թէ Փէհլուլ Թագաւորի Պատմութեան մէջ արդէն գտնուող «կաֆա»ներուն վրայ Գր. Աղթամարցի նորեր ալ աւելցուցած լլլայ:

Նոյն ատեն յիշեցնեց որ Գր. Աղթամարցիէ գատ՝ իր ուսուցիչը՝ Յովսէփ Աղթամարցի ալ Պղնձէ Բազաքիմ Համար գոնէ «կաֆա» մը գրած է:

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ

Փէհլուլ Թագաւորի Պատմութիւնը կ'երեւայ թէ խոշոր գանազանութեամբ տարբերակներ չունի: 1792ի տպագրէն եւ իմ 1695ի Հոս տրուած ձեռագրիս օրինակէն դատելով, այդ տարբերութիւնը քանի մը բառերու մէջ կը կայանայ որոնք անտարակոյս մեծ նշանակութիւն մը չունին, եւ որոշ կերպով Պատմութիւնը կը ներկայացնեն արդիւնք միակ թարգմանութեան մը եւ «կաֆա»ներու միակ իմբարբութեան մը: Բնական է ձեռագրիներէն պէտք է ակնկալել Հոս ու Հոն ակամայ բառէ մը կամ երբեմն նախադասութեան մը պակասը, որ ուրիշ օրինակողէ երբեմն ինքնակամ չտեղ զործուած է:

Ես Հոս նշանակեցի՝ լուսանցքի մէջ՝ տարբերութիւնը իմ Հրատարակած օրինակիս եւ 1792ի Հրատարակութեան, վերջինիս տարբերութիւնը երբեմն աւելորդ հաւատարմութեամբ եւ մանրամասնութեամբ նշանակելով իմ Հրատարակածին լուսանցքներուն մէջ: Ընթերցողը պիտի տեսնէ որ աննշան է տարբերութիւնը երկու օրինակներուն, եւ գլխաւորապէս հաւանաբար կատարուած տպագրի նորագրիչէն՝ տպագրութեան ատեն:

Հետաքրքրական է պատմութեան վերջին մասը իր նմանութեամբ նարչտոսին Հօթայի վերագրուած զուարճալի պատմուածքներէն մէկուն հետ:

Փէհլուլ Թագաւորի Պատմութեան մէջ կը հանդիպինք բառերու որոնք այլուտս մեզի կը մընան անձեռթ, որոնք գոյութիւնը, ինչպէս նաեւ կարգ մը ուրիշ բառերու գոյութիւնը Պղնձէ Բազաքի Պատմութեան մէջ, մեզ պէտք է ապահովցնէ որ մեր ԺԳ.—ԺԴ. դարու ուսուցիչներ անելի ճոխ է եւ արժեքաւոր քան ինչ որ կարծեսք, ու մեծապէս կարօտ լըրջ բառադիտական ուսումնա-

սիրութեան: Օրինակ, Փէհլուլ Թագաւորի Պատմութեան մէջ կը հանդիպինք «հողվարք» բառին որ կը նշանակէ «գերեզմաննոց»: Հողվարք գործածուած է նաեւ «հայրէններու» մէջ:

Իմ ձեռագրի օրինակս Հոս կը Հրատարակեմ առանց որ եւ է սրբագրութեան, եւ ինչպէս ըսի, տպագրիս տարբերութիւնները լուսանցքի մէջ նշանակելով:

Փէհլուլ Թագաւորի Պատմութիւնը, Պղնձէ Բազաքի Պատմութեան պէս, կ'երեւայ թէ մանրանկարուած չէ, ով գիտէ ի՞նչ պատճառաւ: Ասիկա ակելի՜ անմեկնելի է երբ կը տեսնենք որ Աղթամարի վարուց ընդարձակ եւ Համառօտ օրինակները արժանացած են գանազան մանրանկարչներու ուշագրութեան եւ անոնցմէ ճոխ կերպով նկարագրողուած:

Ուրիշքս Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

ՊԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՓԵՀԼՈՒԼ ԹԱՆԱՌՈՒՆ (1)

(Ըստ 1695իմ գրուած ձեռագրի տպագրանի իմ հաւաքածոյիս)

էր սայ մեծ թագաւոր տէր յարեւելեան աշխարհին եւ էր իմաստուն եւ առաքինի, սիրէր զաղքատութիւն եւ ստէր զայս կենանքս եւ ասէ (2) — Փառք Աստուծոյ կենդանւոյն որ կայ եւ մյա յախտեան: Եւ ասաց ընդ իր անձինն **ԿԱՅԱՅՍ ՉԱՅՍ:**

Չարժէ գայս կենաց (3) իրք մին այն կենաց ինչ մէկին մէկ (4) մագ, Յարժամ բաժանի հոգին, կու վերնայ (5) շատ մարդոյ լուսե՛ր կամիս սիրել գայն իբքմ, որ կենայ հետ քեզ գէտ ի վագ, Ժողվէ դու գանաց բարին, եւ արայ զհեքն քեզի սագ (6): Այնու դու բարի գարժէ, ու բաշխէ զինչէս ազգասաց,

(1) Պատմութիւն յազգս Փախուլ Թագաւորին: (2) սաէր: (3) այս կենացս: (4) մին: (5) մընայ: (6) քար: (7) Զամա խնդրել դու գրարի:

Որ յօրն մտնուն հոգիս ու մարմինս չտանէ վազէ վազ :

Եւ ի ժամ աղօթիցն հանէր զամէնն ի դուրս, եւ ինքն մէն մնայր եւ յաղօթս տունէն ի վերայ ոսկի աթոռոյն եւ դարձեալ ասէ ընդ անձն ԿԱՅՆՍՏ ՉԱՅՍ :

Մի աղօթից ծով կենար, դիր ըզբոյզ հետ Աստուծոյ սեր, Յիշէ զիւր անեղ անունն, որ փրկիս որպէս Ազամ էր, Իւր ձեռքն է երկիւմ երկիր, ըստեղծօղ եւ տէր ամենի, Ջամայ ու խնդրէ բարի (7), որ փրկիս հըրոյն գեհեմի :

Ամէն օր իւր սովորական աղօթքն կու տանէր, եւ (8) Տայեցաւ ի դարպասն ի վեր, եւ տեսաւ մէկ մի ի ձեւ իւր ըզտապանին, եւ ասաց — Քիչ ո՞վ Հրաման հտուր որ ի հոտ էլար: Ասէ այն մարդն, — Ես ըզտապան եմ եւ զտերս կորուսեր եմ, աստ կամիմ գտանել: Ասէ թազաւորն, — Ի՞նչ կանէ ուղտոր ի վերայ դարպասին, որ ի հոտ կու կամիս գտանել: Ասէ այն ըզտապանն, — Հապայ դու զաստուած ո՞րպէս կամիս գտանել ի վերայ ոսկի աթոռոյդ եւ ի վերայ փետրայլից բարձիտ (9): Այդ աղօթքդ չէ ընդունելի աստուծոյ, այլ արի էջ աթոռոյդ եւ եկ ի վերայ մոխրոյն եւ (10) երկրպագէ աստուծոյն, եւ ապա զըտանես ողորմութիւն: — Եւ ասաց ըզտապանն որ ի ձեւ մարդոյ երեւցաւ: Եւ ասաց (11) կաՓայս զայս:

Երկրպագէ անմահ բանին, Քայլեցոյ գերեստ հողին, Որ այն մոխրէն քեզ ըստեղծեաց, նման արար իւր պատկերին: Ջայս կեանքս ա՛մ քանի՛ (12) սիրես, երբ կ'երթաս դու (13) ներքեւ հողին, Մի՛ անշահ կեցօք կենար, մի՛ փոխեր գտակին պղնձին:

Ջայս ասաց եւ անյայտ եղեւ այն մարդն որ ի ձեւ ըզտապանին էր:

Ապա իմացաւ թազաւորն, որ Հրեշտակ էր մարդն այն եւ անկազ գեղջ իւր միտքն, եւ իւրաց զանապաղէս եւ իջաւ աթոռոյն ի դետինն եւ երկիր կէպք աստուծոյն եւ թէպէտ կու ստէր զիւր կեանքն, բայց ասելի ատեսց աշխարհս, եւ զմիտ ծուրթիւնն, եւ ասաց կաՓայս (14) զայս:

Ջանամ թէ հոգիս սիրեմ, նայ մարմինս ինձ հուտայ ի խափ,

Ջինջ որ խոյանայ բագան ի կախանն ի յար (15),

Կուտեցաւ առ իս շատ մեղք անմեան (16),

Երբ որ գայ շատափ: Խոցվեր եմ մտեւ սրով, որ եղեր է (17) զինչ ի շղափ:

Եւ ապա կոչեաց զիւր մեծայմեծն եւ իշխանն եւ երբէր զիւր որդին եւ նստոյց ի յաթոն (18) . եւ նոցայ ոչ կամեցան, եւ նայ ուսողն եւ իմաստութեամբն հաւանեցոյց զիշխանն եւ զօրքն . եւ ինքն զաղտայրար էլեալ անձն ետ աղքատութեամբ եւ իւրա աշխարհն իւրմէ եւ եթող զթազաւորութիւն եւ վասն սիրոյն աստուծոյ: Եւ ասաց ընդ իւր անձն կաՓայս (19):

Յիշեայ գարարիչն աստուած, տուր հոգւոյս աննիլ պատարագ, Ընդ մութն յէ՛ր կամիս գնայ, երբ աստեմս լինի քեզ նար(ակ), Ջմարմինս քանի բոտես (20), եւ հետ իւր երդաս դու երակ (21), Ընկերք քո գնացին աստի, բնակեցան ի տունն անգամակ:

Ես քեզ ամէն օր ասեմ, եւ հասիր նոցա դու միմակ (22), Թէ չէ եղկելի հոգիս առաքի ի հուրն կրակ (23):

Ապա զնայ թազաւորն աշխարհէ աշխարհ, եւ եհաս ի Պաղտատ մտաւ ի զաղաքն եւ կամեցաւ կենայ անդ ի կերպարանս աղքատի, եւ մուրանայր (24) եւ մարմինն նեղէր զինքն, վասն (25) ուտելոյ եւ ըմպելոյ եւ ազանելոյ, զի սովոր էր ի սէր աշխարհիս, եւ կացեալ ի տունն արքունի, ապա էած (26) հնար եւ երթար ի շուկան եւ ինքն էր (27) սուտ իւկլ եւ մարդէնք ծծէէին զինքն, եւ տղայքն ի հետն երթային, եւ նեղէին, վարէր եւ աւէր ի մէջ մարդկան: Եւ ասաց (28) կաՓայս զայս:

(8) օր մէ: (9) բարձիդ, եւ ի մարգարտաշար թախտիդ: (10) եւ այնպէս: (11) կը պակսի: (12) կեանքս քանի դու: (13) անհար կ'երթաս: (14) ասաց ի վերայ անձին իւր գկափաս: (15) կա- քանունն շքնկնիւն այլ ի յափ: (16) յայն նման: (17) ու եղեր եմ: (18) նստոյց առաջի նոցա ի յա- թոն: (19) գկափաս գայս: (20) սիրես: (21) կամակ: (22) միակ: (23) հուրն եւ ի կըրակ: (24) մարդավոյ: (25) ի կողմունէ: (26) իմացաւ: (27) եւ լինէր: (28) կը պակսի:

Մարդիկ, մի՛ անեցե՛ց կենայ՛ք, ձեր մեղաց գազան լվացէ՛ք, Ողորմեցե՛ք աղքատաց, ու այնով ձեր մեղքն ատնեցէ՛ք, Դարձի՛ք ի մեղաց նանկի՛ն, եւ անդէ՛ն ձեզ տուն շինեցէ՛ք, Ձմարմինս ի կամաց հանեցէ՛ք, մի՛ քաղու՛ք ի կից նեղերաց :

Եւ էղէ՛քն Հեծնոյ՛ր, ի վայր եւ ի վեր վազէ՛ր, եւ ասէ՛ր բան դարձանալի, ասէ՛ին մարդիքն որ ի Հեռն երթալին, թէ՛ — Մարգարիտն ի բերնէն ի վայր կու թափի եւ չի գիտէ թէ՛ զինչ կասէ : Հաղար ավա՛րս խելօք խոմարս : — Եւ ասա զբին իւր անունն Փէհլուլ (1) եւ եղեւ ջրկիր, եւ ջուր կը կրէր ի լուկան, եւ տային իւրեան Հաց եւ փող, զամէն (2) տար յաղբատաց : Եւ ասաց կաֆայս զայս :

Աղքատսիրութիւն ու պահն ու աղօթքն ընկերք եմ հիտրաց, Սիրէ՛ գայտ երեք բարիս, որ փրկիս ի մեծ տանջանաց, Մի մարմինս ի ձեռքս տանուր, կու գնայ օրերդ ի ձեռաց, Այս օրերս որ մեմք ունինք, կու հատնի եւ կ'իքրայ ի բաց :

Աւր (3) մի կ'երթար ի շուկան ի վար, նայ մէկ մի խրեաց զնոր փակեղն իւր զխորն եւ փախեաւ, եւ զնաց Փէհլուլն ի հողվարքն, կու փնտռէր զայն մարդն որ փակեղն էաւ եւ փախեաւ, նա տեսաւ մէկ մի եւ ասաց, — Է՛ք Փէհլուլ, այս տեղս կ'նչ կանէ՛ յն մարդն : Գնայ ի շուկան փնտռէ : — Ասաց Փէհլուլն, — Այ եղբար, ո՞ր կ'երթայ, վազն անազան ի հոս (4) պիտի դայ : — Եւ ասաց կաֆայս զայս :

Թէ շատ թէ էիկը գրկես, եւ վայլես գերկիրս ինձպալով, Քեզ նարն է ատօնք գնալ, եւ մարմինդ ծածկու իսողով, Դարձի՛ր ու բարիս գարծէ, գիտ բծիշկ ու դեղ քեզ շուտով, Որ անեց ու մեծ յատեան չի լինիս անով անօրով :

Ընտելացաւ ընդ բաղաբեացն (5) եւ ճանաչէին զինքն ամէն մարդ : Նայ օր մի նա երես մէկ մարդու մի թէ՛ տար ի մեր տունն : Նա էաւ ի հողվարքն տարաւ եղիւր եւ դարձաւ : Եկաւ այն մարդն

ի տուն նայ (6) միսն չէր բերեր, եւ զնաց գտաւ Փէհլուլն ի շուկան, եւ ասաց, — Ո՞ր է միսն : Ի՞նչ արբի : — Ասէ՛ Փէհլուլն, — Ի՛նչ տունն տարի : Ասէ՛ մարդն այն, — Արի ցոյց զեմ տունն : — Եկաւ Փէհլուլն էաւ դայն մարդն ու զնաց ի հողվարքն, եւ ասաց այն մարդն, — Ա՛յս է իմ տունն : — Ասէ՛ Փէհլուլն, — Հա՛յ, այս է թո տունն, այն տունն որ Հիմի կու կենաս, այն չէ մնացական, զի յատյ ի Հոս պիտի գաս : Եւ ասաց կաֆայս (7) :

Աշխարհիս ասեմանք է հանց, կեան (8) ցղի ու կեան թերեմայ, կու թերեցմէ՛ գիւր բեռն, եւ թէ ով շալկի կարեմայ (9), Մտիկ հիւսանին արէք, որ թաղութմ այլաց (10) շինէ՛ նայ, Մեկն գայ, մէկն գնայ, իւր բանն պարպ չի մնայ :

Ձարմացաւ այն մարդն ընդ Փէհլուլին խօսքն, թէ՛ — Մեք զզայ յմար դիտա՛ք, նայ մեզ վարդապետ եղաւ : — Եւ ունէր տղորութիւն Փէհլուլն որ կ'երթար ի հողվարքն կու կենար, եւ շատն ի հոն կու պառկէր : Օր մի դուրս էր ելեր խալիֆան շատ մի հեծելով, եւ եկաւ (11) զգլխի հողվարքն կու անցանէր, եւ տեսաւ զՓէհլուլն, եւ ասաց Փէհլուլին թէ՛ — Հոո՛ կ'նչ կանես : — Եւ ասէ՛ Փէհլուլն, — Է՛ք տիեզերայկալ խալիֆայ, զայս ամէն մեռեալս կու նզովմէ : — Եւ ասէ՛ խալիֆան, — Յէ՞ր կու նզովես : Եւ ասաց կաֆայս (12) :

Թէ շատ թէ էիք գրկէ՛ մարդ, նայ հետ իւր տանիլ չի կարէ, Մարդն պիտի հանց բանայ, որ ի յայն կեանքն շատեւէ, Ի հոս տայ եւ հոն արնու, հոս գրկէ՛ նայ հոն վնայրէ, Այն կեանքն նարակ չի կայ որ փոզով իւր պարտքն խալիֆէ :

Ձարմացաւ խալիֆան եւ ասէր (13), — Փառք աստուծոյ կենդանոյ որ կայ եւ մնայ յաւիտեան, թէ՛ խալիֆան անչափ խելօք կու խօսի : — Եւ ասաց թէ՛, — Այս մարդս խելօք է եւ վասն մեղաց զայն կու անէն, զի դայ խոմար է նայ՝ Հանց բանք շատեր : — Դարձաւ խալիֆան ի բաղաբն եւ

- (1) Փախուլ :
- (2) այլ նա գամէմն :
- (3) Աւար :
- (4) հոտ :
- (5) բաղաբեացն :
- (6) իւր ու տեսաւ :
- (7) գլխապա ֆայս :
- (8) կեան կու :
- (9) թէ ով շալկի կարեմայ :
- (10) արոցք :
- (11) կը պակսի :
- (12) գլխապա ֆայս :
- (13) Ասաց :

օր մի այլ Հեծեալ էր խալիֆան եւ անցանէր դէպ ի Հողվարքն, զի ճանապարհն ընդ այն էր, եւ տեւաւ զՓէհլուլն եւ սաէ, — Ի՞նչ կ'տոնուս ի Հողվարքն: — Եւ սաէ Փէհլուլն, — Բազում աւուրք աստ կամ, եւ կու չափեմ իմ դերեզմանն եւ ջոյն, նայ խիլի ջոյն աւելի չէ զան զիմն, եւ դու խալիֆայ ես եւ ես աղբատ մուրացիկ եմ, եւ ջո Հողն եւ իմն մէկ չարով եմ: — Եւ ասաց կաֆայա զայս:

Ե՛ մարդ, մի գեղցիկ դասեր, ու մարմինտ առնիր սիրելի, Դարձիր ի մեղաց նամկեց, որ չլինիս արդու ու լալի, Զանայ ու բարի գործէ, զի Բեվրամն քեզ կու նայի, Այս հոգուց դու համց գնայ, որ հոգիտ հրոյն չի լինի:

Եւ ասաց խալիֆան ընդ իւր մեծամեծքն, — Թեւէք թէ (14) Ի՞նչ իմաստուն է դորայ խօսքն եւ Համարձակարաց (15) խօսքն կու տայ, չէ պարտ որ դրայ ի մեզնէ ի զատ թողուք: Եւ սպայ Հրամայեաց խալիֆայն (1) կոչել զնայ իւր զարգապան եւ (2) խալիֆան ի յաթոռոյն հլեր զնացեր էր, եւ զնաց Փէհլուլն ի յաթոռն նստաւ (3), եւ եկին ճորտերն եւ սկսան ծեծել զնայ, եւ նոյ ճէչ պինտ: Լոնց խալիֆան, երեկ եւ ի սիրտ կու ծառայուն եւ սաէ, — Է՛ Փէհլուլ, յէ՛ր կու ծեծեն զքեզ: — Ասաց Փէհլուլն, — Է՛ տիեզերայկալ խալիֆայ, երբ զիս այս մէկ պահ նստելուս Համար Հանց կու ծեծեն, ապայ զքեզ ինչ պիտի անեն դաստատանին: — Եւ ասաց կաֆայս (4):

Մարդիկ, մի՛ ծեծէ՛ք դուք գիտ, չեմ ցամկար փառաց Բարոռոյտ, Զիմն Բակեցի Կ ելայ, ու չունիմ սրտիկ շինելու, Իմ կեանքն իմ աչացն իլեր, այլ չունիմ տեղիք խնդարու, Դրի գիմ մարմինս ի մտե, այլ չունիմ հոգի տանջելու: Է՛ մարդ որ փառացտ հասար, տեր երկրի եղար Բարոռոյտ (5), Դու հանց շփացար ի քեզ, որ չի դնես դու մտեալ մարդոյ, Ահ ի մտիվամէ չունիս, ոչ նարես պաշար գնալու, Աշխարհիս փառքն այլոց Բարուս, կու լինիս դու տփ մի հոգու:

Լսեց խալիֆան զայն իմաստուն բանքն, կը Հարցանէր ընդ բանին (6), եւ (7) Հնարիւք տայր պատասխանին, այլ մէկ օր մի Հարցաւ խալիֆան ընդ Փէհլուլն եւ սաէ, — Փէհլուլ, ասայ թէ այսօր Ի՞նչ կանէ աստուած: — Ասէ Փէհլուլն, — Այդ դժվար Հարցմունք է, այսօր Համբերեայ ինձ, վաղիւն ասեմ: — Երեկ վաղիւն եւ Հեծեալ էր սեւ էչ մի, սաէ խալիֆան, — Ասայ ինձ թէ Ի՞նչ կանէ Աստուած: — Ասէ Փէհլուլն որ (8) — Ամենեքեան (9) ծառայար ի դուրս ելանեն, եւ ես տամ պատասխանին: — Եւ Հրամայեաց խալիֆան ծառայիցն ելանել (10) եւ մնաց ինքն եւ Փէհլուլ մէն, եւ սաէ խալիֆան, — Ի՞նչ կու անէ Աստուած ի յայս ժամս: — Ասէ Փէհլուլն, — Է խալիֆայ, արի պահ մի նիտ իմ էչս, եւ ես ի ջո աթոռտ նստիմ, նայ ասեմ զեզ թէ ինչ կանէ Աստուած: — Եւ Հայեցաւ խալիֆան (11), եւ ճարս նստաւ էչն, եւ Փէհլուլն խալիֆային աթոռն նստաւ, եւ ոչ խօսէր: Ասէ խալիֆան, — Յէ՛ր Հես խօսիր ինչ կանէ Աստուած: — Ասէ Փէհլուլն, — Ի՞նչ խօսիմ, չե՞ս դիտեր թէ ինչ կանէ Աստուած, դու որ խալիֆայ ես՝ էչս իմ նստեցոյց, ես որ Փէհլուլ եմ՝ նայ ի ջո աթոռտ նստեցոյց, ա՛հա զայս արար ի ժամոյս այսմիկ: — Եւ խալիֆան զարժացաւ եւ ոչ կարէր խօսիլ, Եւ ասաց կաֆայս (12):

Դու գամբնին յէ՛ր բնես, երբ որ միտխո իւրեան չեանի, Զաստուած ո՛վ կարէ տեսնուլ, կամ իմանալ գնայ մարդ կեղեղանի, Ծքք չես քս կեանստ տեր, կու մնա երկուց զու շնչի, Այլ տեր հայրենացս է նայ, որ երկինք երկիր կու տանի:

Երեւոզեացաւ խալիֆան եւ սաէ, — Փառք Աստուծոյ կենդանոյ եւ բարձրելոյն յաւիտեան զի այս ցեղ խէվս զարմանալի պատասխան կու տայ: Բայց թվի ինձ թէ չէ գնայ խէվ: այլ խելօք է: — Եւ զնաց Փէհլուլն եւ սնցաւ օր մի զանի (13), եւ

- (1) կը պակի: (2) օր մի: (3) նստաւ ի յաթոռն խալիֆային: (4) գալ: (5) Կ Բարոռոյտ: (6) հարցանէր շատ բանն Փալուլին: (7) Ե նս: (8) հրամայէ որ: (9) ամէն: (10) ի դուրս: (11) որ մարդ չէր երեւէր ի բարն: (12) Փառելու գլխաւ գայս: (13) ի վերայ:

(14) կը պակի: (15) համարձակապէս:

Հրամայեաց Պալիֆան, կոչեցին զնայ, եւ նստաւ էչ մի, եւ եկաւ առ ի Պալիֆան, ծիծաղեցաւ Պալիֆան եւ ասէ, — Փառք Աստուծոյ կենդանւոյ եւ բարձրելոյն յաւիտեան: — Եւ ասէ Պալիֆան, — Իրբ մի կամիմ Հարցանել զքեզ եւ դու ըզորդն ասայ: — Եւ նայ ասէ — Հրամայեալ'յ, Պալիֆա'յ: — Ասէ Պալիֆան թէ, — Քանի՞ աստղ կայ երկինքն: — Ասէ Փէհլուլն, — Ես աղէկ գիտեմ, զամէնն Համբեր եմ, ասէ, որչափ իշուս վրայ մազ կայ անդտար (14) աստղ կայ երկինքն, թէ չես աւտար, դու իջիր Համբէ: — Եւ իջաւ Պալիֆան աթոռոյն, եւ սկսաւ Համբել զիշուն մազն, եւ ասէ Փէհլուլն, — Առաջ զաքին Համբէ: — Եւ սկըսաւ Պալիֆան աշխպէս առնել եւ ոչ կարէր: Ծիծաղեցաւ Պալիֆան: Եւ ասաց Փէհլուլն կաֆայս զայս:

Ինչ որ աստ գործեալ լինի, ամէնին համար տալոց է, Որչափ գրկէ գանձ ժողվէ, հոս քորաւ, տանել չի կարէ:

Ամաչեաց Պալիֆան, եւ եթող զիշուն աղին ի Համբելուն եւ ելաւ ի յաթոռն նստաւ եւ ասէ, — Փառք Աստուծոյ որ այսպէս զհտութեամբ պատմէ զսիրելիս իւր եւ տայ իմաստութիւն ում եւ կամի, զի ոչ ոք կարէ տալ նմայ պատասխան ի բանս եւ ի Հարցմունս: Եւ այսպիսի վարիւք կեցեալ Փէհլուլն եւ երանելի կենօք փոխեցաւ անվաղճան թաղաւորութիւն Քրիստոս Յիսուս տէր մեր, որուն վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ յայժմ եւ միշտ եւ յաւիտեան յաւիտենից (15) ամէն, Հայր մեր որ յերկինս (16):

Ամ յերբ չի գիտես հիմայ, թէ գլխոյտ մագն
 Բանի է,
 Զէտ գիս Փեհիուլ յէ՞ր լինիս, թէ յերկնից աստղն
 Բանի է,

(14) ճա այնչափ: (15) յաւիտենից կը պակսի: (16) կը պակսի:

